

Repolainen 97

Jäsentiedote 4/2021

www.repola-seura.net

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 97, 4/2021, joulukuu

Numeron 98 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 1.2.2022 mennessä

Päätoimittaja

Lea Tserni-Puittinen

leatserni@gmail.com

puh. 050 520 4121

Kylänlahdentie 24, 81810 Jamali

Toimituskunta

Repola-seuran hallitus

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla.

Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net, josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset

Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,

gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 25 e, ainaisjäsenmaksu 200 e, kannatusjäsenmaksu 100 e, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 e. Vuosijäsenmaksu maksetaan toukokuussa Repolaisessa oleva viitenumero mainiten.

Seuran pankkitili: Op Polvijärvi, FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: Talviset terveiset Repolan kyläraitilta
(kuva Tatjana Tumash, Repola)

Puheenjohtajalta

Vuosi 2021 alkaa olla jo loppuillaan ja uutta, toivottavasti parempaa, odotellaan. Maailmanlaajuinen pandemia rajoittaa edelleen kansainvälisesti ihmisten liikkumista maasta toiseen, vaikka välillä on helpotuksiakin otettu käyttöön. Tavarointen osalta haittana on ollut sekä valmistuksen että kuljetuksen ongelmat, joskin vuoden aikana sopeutuminen on ollut jopa yllättävänkin hyvää.

Seuramme toiminnassa vuosi on kulunut hiljaiselon merkeissä. Vuosikokous toki pidettiin ja jäsenlehtemme Repolainen on julkaistu normaalisti neljä kertaa, siitä kiitos päätoimittaja Lealle ja avustajille. Olemme saaneet joitakin uusia jäseniä, mutta jäsenkunnan ikärakenne on vanhusvoittainen ja luonnollisista syistä poistumaakin on. Kannustaisin edelleen kertomaan jälkipolville sukujemme juurista ja tutkimaan esivanhempiemme elämää ja vaihteita. Kokemuksesta voin kertoa, että joka vuosi olen saanut uutta tietoa sekä ihmisistä että heidän elämästään.

Yhteydenpito Venäjän Karjalaan on pääasiassa tiedotusvälineitten kautta. Karjalan Sanomissa on kerrottu mm. suomen kielen harrastuksen kasvusta, samoin karjalan kielen eri murteitten opettelusta ja opettamisesta. Kielten oppimisen kannalta olisi erittäin tärkeää henkilökohtaiset tapaamiset, jotta opeteltua voisi myös käytännössä puhua ja harjoitella. Mitä kauemmin rajat ovat ”tavalliselta” kansalta suljettuina, sitä vaikeampaa on ylläpitää vuosien aikana muodostuneita ystävyys-suhteita. Pelkkä erikoisluvulla tapahtuva rajaliikenne ei ole siihen riittävää.

Sadan vuoden takaiset asiat ovat kiinnostaneet joitakin henkilöitä ja olen yrittänyt parhaan kykyni mukaan selvittää niitä omissa arkistoissa olevista luetteista ja tietolähteistä. Kiittäisin tässä myös sukujen selvityksistä Reijo Savolaa, joka ansiokkaasti on innostanut kansalaisia sukututkimuksen pariin ja myös ylläpitänyt Genissa olevia tietoja. Sielläkin toki on ollut tietolähteistä johtuvia epätarkkuuksia, mutta on muistettava, että pakolaisvirran aikana annetut tiedotkin voivat olla epätarkkoja. Emme saa takertua liikaa niihin, vaan jatketaan olemassa oleville edellytyksillä.

Lähivuosina muutoksia tapahtuu varmasti, jos koronapandemiaa ei saada taltutettua. Toivotaan, että erityisesti lääketiede saisi kehitettyä ratkaisuja mutta myös kansalaiset ottaisivat vastuuta sekä itsensä että muiden terveydestä.

Toivotan seuramme jäsenille ja muillekin Repolaisen lukijoille rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta!

Ville Pönttönen

Karjalan heimoaktivisti Bobi Siven

Tammikuussa tuli 100 vuotta Repolan nimismiehen Hans Håkon Christian ”Bobi” Sivenin itsemurhasta, jonka hän teki Karjalan heimoaatteen puolesta. Teollaan hänestä tuli nuorisoidoli 20- ja 30-luvulla ja hänen kuolemansa vaikutti merkittävästi Akateemisen Karjala-seuran perustamiseen ja sen ideologiaan.

Kuollessaan hän oli vasta vajaa 22-vuotias ja tehnyt jo huikean uran heimoaktivistina ja poliitikkona. Hän perusti kolme vuotta vanhemman veljensä Paavon (myöh. evers-tiluutnantti Susitai-val) 11-vuotiaana ensimmäisen vartion, Kärppäpatrullin, ja he olivat näin ollen Suomen ensimmäisiä partiolaisia. Kenraalikuvernööri Seyn näki kuitenkin partioliikkeen poliittisena riskitehtävänä ja kielsi sen jo v. 1911. Siven oli erittäin lahjakas koulussa suosikkiaineinaan historia ja filosofia. Hän oli myös varsinainen kielinero osaten toista äidinkieltään ruotsia, saksaa, kreikkaa ja myös tuolloin harvinaista englantia. Pakkovenäjästä hän ei pitänyt periaatteellisista syistä ja oli jäädä viidennelle luokalle saatuaan ehdot.

Hänen isänsä Ossi Siven oli ak-

tivistä ja jääkäri-liikkeen perustajia. Sivenit suhtautuivat epäluuloisesti Mannerheimiin, koska pitivät häntä ”ryssäupseerina” ja pelkäsivät keisarikunnan paluuta. He olivat myös monarkisteja. Bobi Siven aloitteli poliittista uraansa toimimalla Normaalilyseon konventin eli hallituksen puheen-

johtajana vuonna 1917. Konventin tanssiaisissa hän tapasi Jean Sibeliuksen tyttären Katarina Sibeliuksen ja heille kehkeytyi suhde, joka kesti loppuun saakka.

Veljekset perustivat perheen kesäpaikkakunnalle Ruokolahdelle suojeluskunnan ja organisoivat siellä sotilaskoulutuksen antamisen. Näistä aktiviteeteista oli myöhemmin hyötyä, kun punaiset valtasivat Helsingin ja Siven joutui toimimaan maan alla, kun valtauk-

sen jälkeen ei kannattanut lähteä valkoisten puolelle. Hän toimi suojeluskunnassa nimeltään Helsingin Valkokaarti vakoilijana, aseiden hankkijana ja salakuljettajana. Jouduttuaan punaisten etsintäkuulutamaksi hän alkoi esiintyä salanimellä Hannu Halonen.

Helsingin valtauksessa yhdessä saksalaisten kanssa Siven sai tulikasteensa.

Aktivistien huomio kääntyi heimokansojen puoleen vapauden saavuttamisen jälkeen. Siven oli maalaisliittolainen, koska hän oli sitä mieltä, että vain Maalaisliitto tukee heimoaattetta. Bobi Siven lähetettiin Sortavalaan Lauri Hannikaisen apulaiseksi organisoimaan toimintaa. Hänen veljensä Paavo oli aiemmin kunnostautunut jo Lapin aktivistina ja hän lähetti Bobille kutsun tulla Helsinkiin valmistautumaan lähtöön kohti Viena Toivo Kuisman kokoamalle sotaretkelle. Vienen heimosodasta muodostui Bobi Sivenin toinen henkilökohtainen sotakokemus.

Bobi Siven julistettiin ajan mukaisesti ylioppilaaksi ilman kirjoituksia sisällissodan aikana. Hän alkoi opiskella historiaa, filosofiaa ja kansantaloutta Helsingin yliopistossa ja Karjalaisen osakunnan jäsenenä. Häntä harmitti, kun hän sai kutsun asepalvelukseen, vaikka hän itse katsoi jo asepalveluksen suoritetuksi. Siven nimitettiin 12.12.1919 Repolan vt. nimismi-

ehäksi ilman loppututkintoa ja ilman, että oli suorittanut loppuun asepalveluksen. Hän hoiti virkatehtäviään määrätietoisesti ja jämäkästi ja ansaitsi nopeasti repolalaisten suosion.

Repola ja Porajärvi olivat julistautuneet osaksi Suomea, mutta tämä koettiin Helsingissä ulkopoliittisesti hankalaksi asiaksi. Siven yritti määrätietoisesti vaikuttaa Ulkoministeriön kautta, jotta Itä-Karjala vapautettaisiin ja sen vapautusliikettä tuettaisiin, mutta ilman tulosta. Tarton rauhassa Repola ja Porajärvi haluttiin vaihtaa Petsamoon Neuvosto-Venäjän kanssa. Siven ei hyväksynyt tätä reaalipoliitikkaa ja oli lopulta aktiivisesti vaikuttamassa Repolan toimituskunnan perustamiseen. Toimituskunta julistautui Repolan ainoaksi hallitukseksi ja tällä päätöksellä myös julistautui Suomesta ja Venäjästä riippumattomaksi. Näillä toimilla Siven ajoi lopullisesti itsensä nurkaan ja erinäisten vaiheiden jälkeen hän päätti päivänsä Luger Parabel-lum-sotilaspistoolillaan ampumalla itseään sydämeen.

Lahjakas Bobi Siven toimi kaikessa määrätietoisesti itsenäisen Suomen ja Karjalan heimon hyväksi, ja hänen elämäntarinansa on kiehtova ja suorastaan hengästyttävä.

Jorma Turunen

(pääasiallinen lähde: Wikipedia)

Maria Tsernin pakomatkat Tuulivaarasta Lieksaan

Vuoden 1921 syksyllä suomalaiset sanomalehdet uutisoivat jälleen päivittäin kuulumisia Itä-Karjalasta. Vienassa karjalaiset olivat nousseet vastarintaan venäläistä hallintoa vastaan. Kyliä vallattiin taistelemalla. Näinä levottomina aikoina matkaa mummoni Maria Tserni Lieksaan Kivivaaran kenttävartion kautta.

Tutkin Kansallisarkistossa Pohjois-Karjalan rajavartioston asiakaspapereita vuosilta 1921 ja 1922. Halusin löytää tarkkoja tietoja isovanhempieni paosta Lieksaan. Rajavartioston kulkuluvista ja kuulustelupapereista vuodelta 1921 löytyi henkilötietoja rajan yli tulevista karjalaisista. Jo keväästä lähtien lähes kaikkien kulkijoiden tietoihin on matkan tarkoitukseksi kirjattu pakolaisuus tai poliittinen pakolainen. Osa ylittäjistä saattaa mennä tapaamaan sukulaisiaan aikomuksenaan palata takaisin kotikyläänsä.

Joulukuun 8. päivänä 1921 mummoni Maria Tserni ylittää rajan Lieksan Kivivaaran kenttävartion kautta. Hän matkaa Tuulivaarasta Lieksaan rajakomendantin luvalla. Matkan syyksi on kirjattu ”sotaa pakoon ja huonon terveyden takia”. Lieksassa hänellä näyttää olleen suosittelijoina Sacha Mikkonen ja Nadja Höttönen. Mahdollisesti hän majoittuu heidän luokseen. Millä kyydillä hän kulkee ja kuinka pitkäksi aikaa, sitä en tiedä.

Repola oli siirtynyt alkuvuodesta Neuvosto-Venäjän hallinnon alai-

suuteen Tarton rauhansopimuksen mukaisesti. Suomalaiset virkamiehet olivat poistuneet pitäjistä nimismies Bobi Sivenin itsemurhan jälkeen. Syksyllä alkoivat uudet levottomuudet kansan ollessa tyytymättömän hallintoon ja kärsiessä nälkää. Karjalaiset metsäsissit valtasivat sotatoimilla kyliä Vienan Kemiä myöten. Suomesta tuli apuun vapaaehtoistaistelijoiden, heimosotureiden, aseineen. Repola ja Porajärvi olivat vielä marraskuun lopussa venäläisten hallinnassa. Kuun vaihteessa Tuulivaarassa ja Lusmassa käydään taisteluja. Karjalaiset saavat nämä kylät valtaansa. Repolaa ei saada vielä vallattua.

Olisivatko nämä taistelut saaneet mummoni lähtemään pakoon?

Tammikuussa tilanne kääntyi karjalaisille huonompaan suuntaan vastapuolen saatua lisää asevoimia. Punaupseeri Toivo Antikaisen osasto suoritti voitokkaan sotaretken hiihtämällä Maaselän asemalta Paateneen ja Honkaselän kautta Repolaan ja edelleen Kii-
masjärvelle. Repolan pataljoona hävisi taisteluja ja joutui pakene-

Henkilötietoja rajan yli kulkevista henkilöistä.

Täydellinen nimi: *Tserni Maria s.s. Vakkaman*
Ammatti ja arvonimi: *Talvelin (vaimo)* (Myös mainitaan eläen naisten tyttönimi.)
Nykyinen toimi: _____
Kansallisuus ja alamaisuus: *Vienan Karjalainen, Neuvosta Karjalainen*
Uskonto: *Mr. Kat.*
Syntymäpaikka ja -aika: *Repolan pit. Kivon kylä 18²⁵ 98*
Kotipaikka: *Repola Tuulivaara*
Entinen olinpaikka: *Syntyä ma seudullaan*
Koska mennyt Venäjälle? *Syntynyt ja elänyt tähän saakka*
Mihin aikoo matkustaa? *Suomen*
Määräpaikan tarkka osoite: *diakona Puhjajärven pitäjä*
Minkä rajapaikan kautta? *Kivivaaran A.V.*
Kenen antama matkalupa? *Rajakomendantin antamalla luvalla*
Matkan tarkoitus? *Päännut sotaa ja huonon terveyden takia*
Suosittelijoita: *Sacha Mikkonen, Nadja Höttönen*
diakona syntyi in Repolasta
Tuntomerkit: _____
Pituus: *150 cm*
Tukka: *Tumma*
Silmät: *harmaat*
Vartalo: *hienot*
Puhuu: *Suomen ja Karjalaa*
Viikkona joulukuun 8 p:nä 1921
Marija Tserni
(Omakätinen nimikirjoitus.)
Huomautuksia: _____

Rajavartioston henkilötietolomake Maria Tsernistä joulukuulta 1921

maan kohti rajakylä ja Suomea. Tieto kiiri kyliin ja karjalaisväestön joukkopako alkoi. Silloin tuulivaaralaisetkin päättävät jättää kotinsa. Ukkini Nikolai Tserni ylittää rajan

Kivivaarassa tammikuun 17. päivänä. Mukana hänellä on vaimo Maria ja kaksi lasta: Nadja 9 vuotta ja Ville 7 vuotta. Maria lieene siis vielä joulukuussa palannut takaisin

Sisarukset Maria (vas.) ja Anna, kuva on otettu Lieksassa Valokuvaamo Apellin tiloissa 1920-luvulla (Tsernien sukualbumi)

Tuulivaaraan, kun tilanne oli hetkellisesti rauhoittunut karjalaisten voittokulun myötä.

Joensuun rajavartioston esikunnan arkistosta luin, että mm. tammikuun 2. päivänä 1922 pakeni Repolan kirkkoherra Mikael Fiilin perheensä kanssa Kivivaaran kautta. Tammikuun puolessa välissä,

ehkä yhtä matkaa ukkini perheen kanssa pakenee mm. Nikolai Ivanoff Koropista vaimon ja kuuden lapsen kanssa, Tuulivaarasta Ville Larinen sekä Saska Saavanen vaimon ja kolmen lapsensa kanssa. Tuulivaaran 14 taloa tyhjenivät lähes kokonaan, vain neljän asujan (81 asukkaasta) jäädessä kylään.

Mummoni Maria Vassileintytät Tserni os. Lukkanen-Lukina oli syntynyt 1898 Kipon karjalaiskylässä Lentierassa. Hänen isänsä oli talollinen Vasili Iivananpoika Lukin ja äitinsä Marfa Leonteintytär Kusmin. Maria oli vihitty tuulivaaralaisen Nikolai Tserni kanssa syyskuussa 1919. Avioliitto oli Nikolain toinen. Hänen ensimmäinen vaimonsa Maria Anufreintytär Lukin oli kuollut keväällä 1919. Tästä avioliitosta Nikolaille oli kaksi lasta Nadja s. 1912 ja Ville s. 1914.

Marian isä Vasili Lukin oli Repolan vuoden 1920 väestölaskennan mukaan tuolloin elossa. Vaimo oli kuollut vuonna 1914 influenssaan. Mummoni sisaruksista oli viisi menehtynyt jo lapsena. Marian ainut eloon jäänyt sisar Anna (s. 1903) pakeni myös Suomeen. Hän eli Tarvasjoella puolisonaan August Rouvali, joka oli lähtöisin Kuolemanjärveltä.

Nikolai ja Maria Tserni asuivat Tuulivaarassa samassa taloudessa Nikolain vanhempien Mikko ja Anna Tsernin kanssa. Kiertävän kasvitarhaneuvojan eli siemenneitsyen kirjanpidon mukaan Tsernien taloudessa asui 7 henkeä. Perheellä oli 3 lehmää, 4 lammasta ja kukko.

Pakolaisina Maria ja Nikolai asettautuivat Lieksan Kevätmiemeen ja saivat neljä lasta: Anni s. 1922, Liisa s. 1926, Pauli s. 1928 ja Juhani s. 1933. Maria menehtyi pian nuorimmaisensa synnytyksen jälkeen vuonna 1933 ja hänet on haudattu Lieksan Mähkön ortodoksiselle hautausmaalle.

Lea Tserni-Puittinen

Karjalaiskisoissa juostiin, hypättiin, soudettiin ja lyötiin kyykkää

Karjalaiskisar, pakolaisten urheilu- ja kesäjuhlat, järjestyksessään seitsemännet, vietettiin elokuun alussa vuonna 1929 Lieksassa. Jo useina vuosina olivat Suomessa olleet Itä-Karjalan pakolaiset järjestäneet eri osiin maata »karjalaiskisin» nimellä yhteisiä tapahtumia.

Kun maanpakolaisuuteen joutunut kymmeneen tuhansiin nouseva karjalaisjoukko oli hajaantunut ympäri Suomea, niin tällöin oli herännyt ajatus, miten voitaisiin herättää heissä kansallistunnetta ja valistuksen kaipuuta, lähentää suomalaisia ja karjalaisia toisiinsa sekä järjestää pakolaisille tilaisuuksia tavata toisiaan, jolloin he voisivat muistella menneisyyttä ja keskustella tulevaisuudestaan. Alettiin järjestää pakolaisten heimojuhlia. Niiden toimeenpanijana oli Itä-Karjalan Komitea. Näiden juhlien rinnalle ja osittain kilpailijaksi kehitettiin toinen pakolaistapahtuma, n.k. karjalaiset kisat, karjalaisten johtomiesten muodostaman Karjalais-kisakomitean ja tarkastaja Keynään johdolla. Tarkoituksena oli kasvattaa karjalaisten ruumiillista ja henkistä kuntoa sekä tehdä tunnetuksi Karjalan kysymyksen tilannetta ja pitää pakolaisten miellet toivorikkaina. Ihan ensimmäiset pakolaisten urheilukisat järjestettiin Kajaanissa kesällä vuonna

1922. Seuraavana vuonna ne pidettiin Kuhmonniemellä. Juhlat järjestettiin yhteistyössä pakolaisten ja paikallisten toimijoiden kesken.

Lieksan kisat 1929

Lieksan kisajuhla alkoi elokuun 3. päivä Pielisjärven suojeluskunnan kentällä. Lieksalaiset ovat mm. näitä juhlia varten urheilukenttäänsä kunnostaneet laittaen sinne erinomaisen juoksuradankin. Paul Törhösen johtama soittokunta aloitti kenttäjuhlan. Insinööri Kullervo Lehtinen Lieksasta piti isänmaallisen tervetuliaispuheen mustavihreäpunaisen Karjalan lipun liehuessa salossa. Sitten alkoivat urheilukisat. Lauantaina suoritettiin 5-ottelun (100 m juoksu, kuulantöytä, keihäänheitto, pituushyppy ja 1500 m) ensimmäisen lajit. Viestijuoksu 4 x 1000 m juostiin vienankarjalaisten joukkueen ja suomalaisten joukkueen kesken. Aloitettiin myös suosituin laji, kyykänlyönti. Tähän karjalaisten omaan kansalliseen

kilpailulajiin osallistui 60 henkeä. Osa lajeista oli mieskohtaisia ja osa Karjala-kerhojen välisiä kilpailuja. Edustajia oli ainakin Kuhmonniemen, Toppilan, Karihaaran ja Lieksan Karjala-kerhoista.

Saman päivän iltana Lieksan Seurojen talolla pidettiin tervetuliaisjuhla, jossa oli monenlaista ohjelmaa. Tarkastaja Vasili Keynäs oli saapunut puhujaksi. Ilta jatkui karkeloilla.

Sunnuntaiaamuna oli aikainen herätys. S/s »Lieksa»-laiva lähti klo 6 viemään juhloväkeä Pielisen yli Kolille. Huvimatkalta palattiin iltapäivällä, jolloin urheilukisat jatkuivat: 5-ottelu vietettiin loppuun, juostiin mieskohtainen 5000 metrin juoksu, Karjala-kerhojen välinen 4x100 metrin viesti ja soudettiin neljä kilometriä kilpaa joukkuekisana. Kyykänlyöntikisa jatkui ja tarina kertoo, että Andrei Mauranen kyykkäjoukkueensa johtajana unohti vaikean sydänvikansa ja otteli kuin ainakin Karjalan urho voittoon joukkonsa, H. Riippi, M. Tirikoff, V. Romanainen, T. Leskinen, kera. Into tähän ikivanhaan kyykkäpeliin meni niin pitkälle, että kilpailun loputtua niin nuoret kuin vanhatkin jatkoivat sitä vielä iltapimeään saakka.

5-ottelun voitti A. Sippola Joensuuun Rajavartioston joukkueesta, Karihaaran N. Mattisen ollessa toinen. Lieksan oma edustaja N. Kiirikki jäi kuudennelle sijalle.

Juoksukisan 4 x 100 metriä voiton ja kiertopalkinnon vei nimiinsä Lieksa (Kiirikki, Simanainen, Pottonen, Törhönen). Soutukilpailun voitti A. Maurasen venekunta, soutajina J. Romanainen ja P. Leskinen, Repolan Homasten veneen ollessa toinen. Naisilla ei näihin kisoihin vielä ollut osanottoa. 1930-luvulla naiset saivat kilpailla 3-ottelussa.

Lieksan kisat päättyivät juhlaillanmiin, jossa puhujina olivat senaattori S. Sario ja kisakomitean jäsen P. Kyöttinen. Mukana oli myös Iivo Härkönen juhlarunoineen.

Kisa- ja heimojuhlat yhdistyivät

Karjalaiskisoihin tultiin sankoin joukoin ympäri Suomea. Juhliin saapuville myönnettiin alennuspiiletti rautateille, Itä-Karjalan pakolaisille 50 %, muille 25 %. Urheiluharrastus voimistui vähitellen karjalaisten keskuudessa ja tuloksetkin paranivat. Useimmat kisalajit olivat olleet heille ihan uusia. Kyllä ennen vanhaankin kilpailtiin. mutta lajit olivat vähän erilaiset. Silloin kisattiin sormikoukun ja väkikapulan vedossa, kivenheitossa, sylipainissa. Karjalaiskisoja pidettiin 1920-luvulla Kajaanin, Kuhmon ja Lieksan lisäksi ainakin Joensuussa, Oulussa ja Kemissä.

Erilliset kisa- ja heimojuhlat saatiin 1930-luvun alussa yhdistettyä samaan aikaan pidettäväksi tapahtumaksi. Järjestäjinä olivat sittem-

KARJALAIS-KISAT

Lieksassa 3—4. elok. 1929.

OHJELMA:

Lauantaina elok. 3 p:nä.

Klo 14,30 Kisojen avaus

Sk. Urheilukentällä.

Torvisoittoa

Avauspuhe Insin. K. Lehtinen

Urheilukilpailuja:

4×1000 m. viestinjuoksu

5-ottelun alku

Kyykänlyönti

Klo 20 illalla Tervetuliaisjuhla

Lieksan Seurojen talolla.

Torvisoittoa.

Puhe Tarkastaja W. Keynäs

Kuorolaulua

Kertomus

— Väliaika —

Näytöskappale »Haaveilija» 4:ssä näytöksessä.

— Väliaika —

Karkeloa.

Sunnuntaina elok. 4 p:nä

Klo 6—13 huvimatka Kolille

S/S »Lieksa». Laiva lähtee Kirkkorannasta.

Klo 14 Urheilukilpailut

jatkuvat Sk. Urheilukentällä.

5-ottelun loppu

Kyykänlyönnin loppu

4×100 m. viestinjuoksu

5000 m. juoksu

4 km. soutu

Klo 19 Juhlailtama

Lieksan Seurojen talolla.

Torvisoittoa

Juhlapuhe Senaattori Samuli Sario

Viulukvartetti

— Väliaika —

Kuorolaulua

Juhlaruno Kirjailija Iivo Härkönen

Yksinlaulua

Palkintojen jako

— Väliaika —

Torvisoittoa

Karjalaisia tanhuja

Kuvaelma

Lopettajaissanat

Maamme

*Lieksan karjalaiskisojen ensimmäisen päivän ohjelma
(kuva Jouko Martiskaisen kokoelmat)*

*Lieksan karjalaiskisojen toisen päivän ohjelma
(kuva Jouko Martiskaisen kokoelmat)*

min Karjalan Sivistysseura, Karjalakerhojen keskusliitto ja Karjalaiskisojen komitea.

Vuodelta 1939 löytyy uutinen Jyväskylän heimo- ja kisajuhlista. Sielläkin pidettiin itäkarjalaisten mestaruuskilpailut ja samalla karsintakilpailut Karjalan ja Inkerin

välistä ottelua varten. Tuloksissa olivat edustettuina mm. Patenien, Karihaaran, Martinniemen, Laitakarin ja Lieksan Karjala-kerhot.

Lea Tserni-Puittinen

I. POTTOSSEN
Kangas- ja Sekatavarakauppa
 KONTIOLAHTI, SELKIE

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.
Suosittelaa.

P. MELENTJEFF
 HANGASPURO

≡

*Pankakosken seudun vanhin liike,
 Suosittelen hyvin lajiteltua varastoani.*

*Kuluttajat, kysykää hintojamme, niin silloin myös
 ostatte meiltä.*

Karjalaiset kisat -tapahtumaa tukivat monet Pohjois-Karjalassa toimivat itäkarjalaiset kauppiaat (kuva kisojen esitteestä)

Kirjavinkkejä

*Irina Takalan kirja
Taistelua ja kuolemaa*

Taistelua ja kuolemaa – Neuvosto-Karjalan suomalaiset 1920–30-luvuilla /Takala, Irina, kirjoittaja; Harjula, Mirko, kääntäjä. Kustantaja Karjalan Sivistysseura ry 2021. 1. painos

Kirjan kirjoittaja Irina Takala keskittyy kirjassaan Neuvostoliittoon 1920- ja 1930-luvuilla Suomesta ja Pohjois-Amerikasta muuttaneiden suomalaisten traagiseen historiaan aikakaudella, joka päättyi Suuren terroriin ja Stalinin vainoihin vuosina 1937–1938. Mutta kirjassa selvitetään myös Itä-Karjalan kysymystä, Vian ja Aunuksen kansannousua, pakolaisaaltoa Suomeen ja pakolaisten paluuta takaisin Karjalaan. Paluumuutto alkoi jo keväällä vuonna 1922 ja se jatkui vuoteen 1926. Palaajia oli Takalan mukaan 6700-8200. Noin 5000 itäkarjalaista jäi Suomeen.

Kotiin palaavat Karjalan pakolaiset luokiteltiin alusta lähtien ns. epätoivottavan aineksen ryhmään ja heistä tuli ensimmäisiä uhreja, kun jo 1920-luvulla ryhdyttiin ensimmäisiin päämäärä-

tietoisiiin toimiin kansanjoukkoja vastaan rajaseutujen puhdistamiseksi. Alkoi myös rajaseutujen kollektivisointi ja taistelu kulakkeja vastaan.

Itä-Karjalan pakolaiset : tie kotiin

Karelskije bežentsy : doroga domoi / Usatševa, Jelena, kirjoittaja; Harjula, Mirko, kääntäjä. Kustantaja Periodika 2020. Tekstit rinnakkain venäjäksi ja suomeksi.

Kirjan kirjoittaja Usatševa työskentelee Karjalan tasavallan kansallisarkistossa osastopäällikkönä vastaten arkistomateriaalien käytöstä ja julkaisusta. Työnsä kautta hän löysi valokuvilla varustetut kuulustelupöytäkirjat, jotka oli laadittu Neuvostoliitossa kaikista Suomesta takaisin palanneista Itä-Karjalan pakolaisista 1920-luvun puolivälissä. Kirjassa on elämäkertatietoja ja valokuvia armahduksen saaneista, palanneista pakolaisperheistä.

Itä-Karjalan pakolaiset : Tie kotiin -kirjan kuvitusta, kuvassa tuulivaaralaiset Aleksanteri (Saska) ja Darja Saavanen

Virran tuolla puolen / Korvela, Katri, kirjoittaja (salanimi); Konkka, Unelma, 1921-2011, kirjoittaja
Karjala 1996

Tänä vuonna on kulunut 100 vuotta Unelma Konkan syntymästä. Hän oli karjalaisen kansanrunouden ja itkuvirsien tutkija, vaalija ja kerääjä.

Konkka syntyi Inkerinmaalla pienessä Konkkan kylässä vuonna 1921. Vainovuosina perhe koki kovia, kuten suurin osa inkeriläisistä. Vuonna 1931 perhe karkotettiin kulakkeina Siperiaan, mistä kuitenkin vuonna 1933 perhe palasi, ilman isää, joka oli kuollut karkoitusaikana. Perheen omaisuus oli takavarikoitu ja perhe hajosi vähitellen. Äiti Katri vei Unelman vuonna 1933 Rukajärvelle vanhimman tyttärensä Hilman luokse, joka toimi siellä opettajana. Unelma kävi koulua vuoteen 1936 saakka valmistuen Repolan vajaakeskikoulusta. Opinnot ja tutkimukset jatkuivat Petroskoin yliopistossa. Konkka teki tohtorintutkielman vuonna 1965 aiheena ”Karjalan pilasadut” (Карельская сатирическая сказка), jonka jälkeen hän toimi 20 vuotta tutkijana Petroskoin tiedeakatemian kielen, kirjallisuuden ja historian instituutissa. Hänen pääteos ”Ikuinen ikävä. Karjalaiset riitti-itkut” ilmestyi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustantamana vuonna 1985.

Konkka kirjoitti myös runoja ja novelleja kirjailijanimellä Katri Korvela. Sain luettavakseni **Virran tuolla puolen** -novellikokoelman Unelma Konkan pojalta, Lieksassa asuvalta kirjailija Arvi Pertulta. Teoksen niminovelli perustuu mitä ilmeisemmin Konkan omiin muistoihin koulunkäynnistä Lieksajärven rannalla 1930-luvulla. Nuoren tytön kasvutarinan ohella novellissa on kaunista Karjalan luonnon ja kyläelämän kuvausta. Erityisesti ilahduin, kun kirjailija laittaa tarinassaan mummut pakisemaan vienankarjalaa ja oikein sujuvasti. Mutta on myös koskettavia kohtaloita ja ajan henkeä. Rajan pinnasta karkotetaan epäluotettavaksi ja kansanvihollisiksi leimattua väestöä, taloja tyhjennetään ja maat otetaan kolhoosien omistukseen. Perheitä siirretään Karjalan itäosiin uusille asuinsijoille.

Lea Tserni-Puittinen

Katri Korvelan kirja *Virran tuolla puolen*

100 vuotta sitten – Uutisia Repolasta

Suur-Karjala, 22.10.1921 **Venäjä hankkii sotaa? Taas aloitettu uusi yleinen mobilisointi.** Voimat keskitetään Romaniaa, Puolaa ja Viroa vastaan. Karjalasta paetaan mobilisointia. Repolaan ja Porajärvelle saapunut kumpaankin paikkaan 80 ratsu- ja 30 jalkaväkisotilasta entisten lisäksi ollakseen apuna mobilisointia toimitettaessa.

Kauppalehti, 18.11.1921 **Vienan Karjalan vapaustaistelu . . .** Karjalaiset edelleen ajaneet bolshevit pois neljästä pitäjästä, edeten kohtaamatta vielä kukaan vakavampaa vastarintaa. Pakolaisten kertoman mukaan keskittävät bolshevikit paraikaa runsaasti joukkoja Repolan eteläpuolelle. Tykistöä ei heillä ole mukanaan.

Uusi Suomi, 22.11.1921 **Kautta Suomen valtavaa innostusta Karjalan nousun johdosta.** Niiden tietojen mukaan, joita karjalaiset pakolaiset ovat kotiseuduillaan saaneet, on kansannousu miltei kaikkialla alkanut, eivätkä neuvostokomissarit sotilaineen juuri missään ole uskaltaneet nousta vastarintaan. Repolassa kerrotaan komissarien antaneen viikko sitten julistuksen, että kaikki 20—40 vuoden ikäiset naiset mobilisoidaan ja viedään pakkotöihin Volgan seuduille, mutta silloin olivat naiset kokoontuneet ilmoittamaan komissareille, että he antavat ennen ampua itsensä kuin lähtevät mainittuihin pakkotöihin.

Porajärveltä saatujen tietojen mukaan on kansannousu sinnekin leviämässä, eivätkä kommunistit ole uskaltaneet ryhtyä toimenpiteisiin sen ehkäisemiseksi. Suomessa olevien Karjalan pakolaisten keskuudessa ovat nykyiset tahtumat heidän kotiseuduillaan herättäneet toiveita ja innostusta.

Ilta-lehti, 24.11.1921 **Karjalaisten sotavoimat aloittaneet suuren hyökkäyksen.**

Karjalaisten joukot etenevät voitokkaasti vallaten rautatieasemia ja kyliä. Toiminta on kohdistettu Repolassa ja Porajärvellä sekä Poventsan kaupungissa olevia bolshevikivoimia vastaan. Innostus Aunuksessa yhtä suuri kuin Viennassakin. Järkähtämättömän yksimielisesti vaativat karjalaiset kaikkialla taistelun jatkamista siksi kunnes venäläiset ovat poistaneet joukkonsa Karjalan alueelta tai ne ovat lyödyt viimeiseen mieheen. Kaikki miehet rientävät kilvan riveihin.

Pelastakaa Karjan kansa nälkäkuolemasta. Bolshevikkivastainen liike leviää yhä idemmäs. Karjalan hallitus ilmoittaa: Elintarvehätä Karjalassa on kuvaimattoman suuri. Varsinkin Vienassa, jossa sato on mahdollisimman pieni ja bolshevikien tekemät ryöstöt olivat räikeimmät, ei ole parhaissaakaan taloissa enää mitään syödä. Bolshevikien Karjalaan Suomesta kuljettamasta viljasta saatiin vastoin toivoa vain hyvin pieni osa sotasaaliiksi, suurin osa oli ehditty kullattamaan rautateitse pois Karjalasta. Karjalan hallitus kääntyy koko Suomen kansan puoleen pyynnöllä: Auttakaa, pelastakaa Karjalan kansa nälkäkuole-

masta, josta sillä ei ole mitään ulospääsyä tällä hetkellä tiedossansa. Olemme kääntyneet Suomen hallituksen puoleen. Sillä ei ole mitään mahdollisuuksia tukea meitä tässä suhteessa. Ojentakoon Suomen kansa auttavan kädensä kär-sivälle veljelle avunkeräyksen muodossa.

Karjala, 29.11.1921 **Repolan piiritys jatkuu edelleen.** Karjalaiset joukot jat-kavat hyökkäystään Repolaa vastaan yhtäikaa 2 suunnalta. Viena puhdistettu bolshevikeista Kemiin saakka. Säännöllinen puhelinyhteys Uhtualle saakka. Lauantaina Suomussalmelta Kajaaniin saapunut lähetti ilmoittaa, että Vu-okkiniemi, Uhtua, Kiesttnki, Oulanka ja Pistojärvi ovat täydellisesti vallatut. Säännölliset olot palautuvat ja elämä kunnallisellakin alalla vakiintuu.

Uusi Suomi, 1.12.1921 **Karjalaisten joukoilla on ollut menestystä. 5 kylää vallattu veristen taisteluiden jälkeen.** Maasjärvellä on ollut taistelu. Lusmas-sa ja Tuulijärvellä kiivas kahakka. Lusma vallattiin marraskuun 28 p., jolloin syntyneissä taisteluissa kaatui m. m., suomalainen bolsheviki Sutinen. Tuuli-vaaraa vallattaessa kaatui punaisten puolelta 3 miestä ja 3 joutui karjalaisten vangiksi. Karjalaisilla ei ollut tappioita. Bolshevikit yrittävät vastahyökkäystä, mutta lyödään takaisin. Repolan suunnalla koettavat bolshevikit mobilisoida kaikki miehet 19-40 ikävuoden välillä. He selittävät väestölle, että huhut kar-jalaisten noususta johtuvat siitä, että rosvojoukkoja on liittynyt karjalaisiin.

Karjalainen 19.1.1922 **Karjalaisten menettämiä paikkoja. Karjalaisten wa-paajoukkojen perääntyminen jatkuu pohjoiseen päin.** Tiistaina saapui tieto, jonka mukaan karjalaiset ovat jättäneet Repolan, Lusman ja Tuulivaaran. Va-paajoukot kulkemat Suomen rajaa kohti. Kajaanin rajakomendantti on saanut määräyksen wahwistaa rajawartiostoa niillä paikoin, missä vapaajoukkojen voidaan odottaa tuleman rajan yli sekä ryhtyä toimiin niiden majoittamiseksi. Erään Repolan taisteluun osaaottaneen kertoman mukaan on tilanne Repo-lassa seuraava: Vihollisen vallattua Lentieran t. k. 12 p:nä ja karjalaisten pa-ettua Repolaan tyhjennettiin Repola tk. 12—13 välisenä yönä. Kuormasto ja osa siviiliväestöä läksi Omelian kautta Saarenpäähän. Omeliaan jäi 5 miestä 10 miehen seuratessa kuormastoa. Tk. 13 p:nä klo 5 saapui Lentierasta pe-rääntyviä karjalaisia noin 40 miestä Repolaan. Levättyään siellä jatkoivat he matkaansa Kolvasjärvelle. Samana iltana klo 10 saauivat bolsevikit Repolaan, jolloin siellä olleet 4 miestä perääntyivät Kolvasjärvelle.

Karjalan Maa, 28.1.1922 **Tällä hetkellä Suomessa olevat pakolaiset.** Tietojen mukaan oli Vienan ja Aunuksen pakolaisia tk 24 p. maassamme eri paikkakunnille saapunut seuraavat määrät: Korpiselällä 132, Lieksassa 239, Pitkäsärännassa 221, Salmissa 574, Soanlahdella 142, Sortavalassa 459, Su-ojärvellä 308. Kajaanissa 60, Kuhmonniemellä 1300, Suomussalmella 110 ja Kuusamossa 160, yht. 4,100.

LÄHDE: Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot digi.kansalliskirjasto.fi

Hallitus 1.3.2021-28.2.2022

Ville Pönttönen, *puheenjohtaja, taloudenhoitaja*,
gsm 040 5111 560
Kauppakatu 10a A 1, 80100 JOENSUU
ville.panttonen@gmail.com

Lea Tserni-Puittinen, *sihteeri*,
gsm 050 5204121
Kylänlahdentie 24, 81810 JAMALI
leatserni@gmail.com

Valentina Afanassieva, gsm 040 716 5151
valentina.afanassieva@elisanet.fi

Antti Holopainen
antti.holopainen@elamysmatkailu.fi

Antti Pottonen,
pottonen@gmail.com

Jyrki Kyöttinen
jyrki.kyottinen@welho.com

Jorma Turunen, gsm 050 044 5444
Lohenevä 1 b, 02170 Espoo
jorma.t.turunen@gmail.com

Hallituksen ulkopuolinen jäsens sihteeri
Päivi Kiiskinen, gsm 050 511 6580
Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU
paivi.kiiskinen1@gmail.com

*Hyvää joulua ja onnellista uutta
vuotta Repola-seuran jäsenille!*